

Н.М. Смольнякова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)
А.М. Волосов, ст. викладач (*ХДУХТ, Харків*)

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

Невід'ємним елементом оцінки реалізації ресурсного потенціалу торговельного підприємства, як і будь-якого економічного явища або процесу, є критерії, які являють собою ознаки, за якими здійснюється оцінювання та формулюються певні судження. Відсутність серед вчених єдиної системи та однозначної наукової позиції щодо визначення критеріїв оцінки реалізації ресурсного потенціалу зумовило необхідність дослідження в цьому напрямку.

Виходячи зі змісту реалізації ресурсного потенціалу, який полягає в систематичній діяльності зі створення цінності шляхом операцій купівлі-продажу за рахунок наявних ресурсів, вважаємо, що вибір одного критерію не забезпечить повного охоплення суттєвих ознак досліджуваного процесу. Тому вважаємо за необхідне обрати наступні критерії. По-перше, це критеріальні ознаки, що запропоновані Н. Краснокутською для оцінки реалізації всіх видів і елементів потенціалу торговельного підприємства, а саме: повнота, ефективність, ступінь реалізації та відповідність реалізації ресурсного потенціалу динаміці ринкових процесів. По-друге, для вирішення всіх завдань оцінки пропонуємо обрати в якості критеріїв такі ознаки, як гнучкість, стабільність, а також ефективність управління реалізацією ресурсного потенціалу та розглянемо їх детальніше.

Гнучкість означає здатність підприємства змінювати спрямованість процесів використання ресурсів на створення цінності за різних умов та змін зовнішнього середовища. Таку спроможність підприємство зможе реалізувати шляхом переорієнтації ресурсів з метою створення більшої цінності, використання резервів ресурсного потенціалу. Тому оцінювання реалізації цього потенціалу за критерієм гнучкості спрямоване на виявлення того, наскільки переорієнтація ресурсів між бізнес-процесами або функціональними видами діяльності, зміни в структурі ресурсів, що використовуються, залучення резервів дозволяє підприємству створювати цінність на необхідному рівні, а також впливу використання резервних ресурсів на створення цінності в перспективі.

Стабільність, як критерій оцінювання реалізації ресурсного потенціалу, спрямовує оцінку на виявлення постійності та односпрямованості тенденцій діяльності підприємства зі створення та

нарощування цінності шляхом використання ресурсів та їх можливостей. Оцінювання за даним критерієм може проводитись на основі відносних показників динаміки (тобто у часі) характеристик повноти, ефективності, ступеня реалізації ресурсного потенціалу, а також шляхом порівняння їх з показниками господарюючих суб'єктів конкуруючої групи. Причому під стабільністю слід розуміти постійні зміни в нарощуванні цінності, а не підтримку можливостей в незмінному стані.

Оцінка будь-якого господарського процесу, його результату повинна містити не тільки констатацію досягнення цілей, а й ступінь цього досягнення з точки зору оптимальності обраних рішень, що можна оцінити за критерієм ефективності управління. Реалізація ресурсного потенціалу, як будь-який процес, залежить від ефективності системи управління. Тому доцільним, на нашу думку, є виділення такого критерію оцінювання реалізації ресурсного потенціалу, як ефективність управління цим процесом. Ефективність системи управління розглядається в двох аспектах: дослідження за допомогою системи управління можливо більшого й кращого результату при заданому рівні витрат на управління або досягнення заданого результату за можливо менших витратах на управління; міра забезпечення об'єктом системи управління ефективності діяльності об'єкту управління. Щодо управління реалізацією ресурсного потенціалу, то воно є ефективним у разі дотримання двох основних умов: реалізація прийнятих рішень щодо використання ресурсного потенціалу максимально наближує підприємство до поставлених цілей; не існує інших рішень, які забезпечують отримання кращих результатів. Таким чином ефективність як критерій оцінки управління реалізацією ресурсного потенціалу варто розглядати як ситуацію, за якої використання ресурсів у певному обсязі, складі та співвідношенні забезпечує оптимальний варіант досягнення поставлених цілей щодо створення цінності на даному етапі розвитку підприємства. Відповідно, під час оцінювання за даним критерієм підлягають розгляду не тільки показники, що характеризують створення цінності за рахунок використання наявних ресурсів, а й ті, що визначають вплив на ці процеси можливостей реалізації альтернативних ресурсів, або їх комбінацій.

Отже, запропонований підхід до вибору критеріїв дослідження реалізації ресурсного потенціалу торговельного підприємства забезпечує повноту опису та відповідність критеріальних ознак вимогам об'єктивності, адекватності та нейтральності по відношенню до досліджуваного об'єкту, що до них висуваються.